

T Ü R M O B

TÜRKİYE SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER
VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODALARI BİRLİĞİ
(UNION OF CHAMBERS OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS OF TURKEY)

**GERİ KAZANIM KATILIM PAYI BEYANNAMESİ
(GEKAP)**

**SORUNLAR
VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİMİZ**

GERİ KAZANIM KATILIM PAYI BEYANNAMESİ UYGULAMA GÜÇLÜKLERİ HAKKINDA BİLGİ NOTU

GİRİŞ

Birçok sorunu bünyesinde barındıran geri kazanım katılım payı (GEKAP) uygulaması, büyüyen tepkilerle meslek camiamızın gündemine girmiş olmasına rağmen uygulamanın konunun asıl muhatapları olan işletmelerimiz tarafından tam olarak anlaşılmadığı görülmektedir. Durumun açıklığa kavuşturulması, düzenleyicilerin, işletmelerimizin ve siyasilerimizin bilgilendirilmesi amacıyla aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekliliği hasil olmuştur.

ACIKLAMALAR

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun Ek-1 sayılı listesinde yer alan plastik poşetler için geri kazanım katılım payı (GEKAP) ödenmesine 2019 yılında başlanılmıştır. 31.12.2019 tarihinde yayımlanan Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmelik ile söz konusu listede yer alan plastik poşet hariç diğer kalemlerden (lastik, akümülatör, pil, madeni yağ, bitkisel yağ, elektrikli ve elektronik eşya, ilaç, plastik ambalaj, metal ambalaj, cam ambalaj, ahşap ambalaj) geri kazanım katılım payı alınmasına ise 01/01/2020 tarihi itibarıyla başlanılmıştır.

2019 yılında uygulaması başlayan plastik poşetlerden GEKAP alınması uygulaması bazı sıkıntılar yaşanmasına rağmen kamuoyu tarafından benimsenmiş ve çevre kirliliğinin önlenmesi anlamında önemli katkıların ortaya çıkmasına da imkan sağlamıştır. Lastik, akümülatör, pil, madeni yağ, bitkisel yağ, elektrikli ve elektronik eşya, ilaç, plastik ambalaj, metal ambalaj, cam ambalaj, ahşap ambalaj gibi ürünlerden geri kazanım katılım payı alınması uygulamasının nasıl yürütüleceği konusunda ise ciddi tereddütler bulunmaktadır.

Örneğin; eski uygulamada ücretlendirmeye tabi olmayan plastik poşetler ve diğer torbalar, bu yıl başından itibaren ambalaj olarak nitelendirilmekte ve ambalaj cinsine göre kilo bazlı olarak GEKAP'a tabi tutulmaktadır. Bu ürünler için ilgisine göre satış noktaları, eczaneler veya kargo firmaları tarafından GEKAP beyanı yapılacaktır.

Başka bir örnek vermek gerekirse, kafeterya veya kantin işleten bir kişi GEKAP mükellefi olabilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yayınladığı usul ve esaslara göre, plastik veya kağıt olan tek kullanımlık bardaklarda içecek servisi yapan bir işletmecinin kullandığı bardaklar için GEKAP beyanı yapma yükümlülüğü ortaya çıkacaktır.

Bu yeni durumdan eczacı, kantin ve kafeterya işletmecileri ile kargo firmalarının ne kadar haberdar olduğu konusunda endişelerimiz bulunmaktadır.

GEKAP uygulamasının mevcut haliyle hayata geçirilmesi durumunda ortaya çıkacak olası sorunlar ile bunlara ilişkin çözüm önerilerimize yazımız ekinde yer verilmektedir.

Uygulamanın sorunsuz hayata geçirilmesi için **öncelikle gerekli yasal değişikliklerin tamamlanması** ve ilgililer nezdinde farkındalık artırıcı her türlü bilgilendirme çalışmaları yapılınca kadar ortaya çıkması muhtemel mağduriyetlerin engellenmesi amacıyla GEKAP

uygulamasının makul bir süre ertelenmesinin faydalı ve hatta gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

SORUNLAR ve ÖNERİLER

- **GEKAP Uygulaması Konusunda Yeterince Farkındalık Oluşmamıştır.**

Yönetmelik geçen yılın son günü olan 31.12.2019 tarihinde, Yönetmelik hakkındaki usul ve esaslar ise 07.02.2020 tarihinde yayımlanmıştır. Ancak, kapsama giren ürün listesi ve ambalaj çeşitliliği düşünüldüğünde yüzbinlerce işletmenin ve meslek mensubunun bu konudan etkilendiği gerçeği ortaya çıkmaktadır. Kısa süre içinde bu kadar işletme sahibinin ve meslek mensubunun düzenleme hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olması, olayın önemini kavraması ve işletme kayıtlarını söz konusu beyannameleri hazırlayabilecek kapasiteye getirmeleri mümkün değildir. GEKAP uygulamasının tüm açılardan ilgili paydaşlara detaylı olarak açıklanması ihtiyacı bulunmaktadır.

ÖNERİ: Bakanlık tarafından, gerekli yasal değişiklikler yapıldıktan sonra başta TÜRMÖB olmak üzere TUSİAD, TOBB gibi ilgili sivil toplum kuruluşları ile birlikte ortak bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapılarak uygulamanın sorunsuz hayata geçirilmesi için gerekli her türlü tedbirin alınması gerekmektedir.

- **Piyasaya Süren kavramı Yeniden Tanımlanmalıdır.**

GEKAP konusu ürünlerin ilk tesliminde bu payın alınması uygulamayı mümkün kılacaktır. Örneğin, ambalaj malzemelerini üretenlerden bu payın alınması sonraki aşamalarda GEKAP uygulaması yapılmaması gerekir. Böylece uygulama kapsamına giren mükellef sayısı azalacak ve beklenen amaç sağlanacaktır.

ÖNERİ: Poşet dışındaki GEKAP konusu ürünlerin beyanı ithalatçılar tarafından ithalatın yapıldığı ay beyannamesi ile; piyasaya sürenler tarafından ilk teslimin yapıldığı ay beyannamesi ile yapılması gerekmektedir.

- **Uygulanacak İdari ve Adli Yaptırımlar Çok Ağırdir.**

2872 sayılı Kanunda çok ağır idari ve adli yaptırımlar öngörülmüştür. GEKAP ödemediği tespit edilenlere katılım payı tutarının %20 fazlası idari para cezası olarak verilmekte ve ayrıca gecikme faizi alınmaktadır. **Bilgi ve bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere ise 22.109 Türk Lirası idarî para cezası uygulanması** gerekmektedir. İlave olarak, Kanunda öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğüne aykırı olarak **yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak** ve Kanunun uygulanmasında yanlış ve yanıltıcı belge düzenleyenler ve kullananlar hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Görüldüğü üzere, sorumluluğun Kanunda belirtildiği şekilde yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak idari yaptırımlar çok ağırdır ve bu mali yaptırımların yanı sıra hürriyeti kısıtlayıcı cezaların uygulanacak olması ciddi mağduriyetlerin oluşmasına neden olacaktır.

ÖNERİ: GEKAP kapsamında uygulanacak idari ve adli yaptırımların gözden geçirilmesi ve somut ihlal olaylarının mahiyetine göre yaptırım seçenekleri oluşturulmasına yönelik yasal düzenleme yapılmalıdır.

- **Yasal Mevzuatın Anlaşılabilir ve Kolay Uygulanabilir Hale Getirilmesi Gerekir**

Uygulamada Çevre ve Şehircilik Bakanlığının sorumluluğunda başlamış daha sonra Hazine ve Maliye Bakanlığı beyan ve tahsilattan görevli olmuştur. Hal böyle olunca düzenleme bir vergi kanunu çerçevesinde yapılmamıştır. Bu nedenle, vergi mevzuatındaki iyi niyetli mükellefi koruyan uzlaşma, tecil-terkin, beyanname düzeltme, pişmanlık ile beyan gibi müesseseler mevcut durumda yer almamaktadır.

ÖNERİ: GEKAP beyannameleri vergi dairesine verilecek ise muhakkak vergi uygulamalarındaki iyi niyetli mükellefi koruyan müesseselerden de yararlanılmasına imkân sağlanması gerekir. Verginin konusu, vergiyi doğuran olay, mükellefler, istisnalar, muafiyetler, tarh-tahakkuk süreçleri, beyan ve ödeme zamanlarının ÖTV Kanunu mantığında yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

- **Muhasebe Sorumlusu Kavramı Belirsizdir**

Yönetmelikte Muhasebe Sorumlusu işlemleri mevzuata, muhasebe usul ve yönetmeliklere uygun olarak yerine getirilmesinde piyasaya süren/ithalatçı ve satış noktalarının gerçek/tüzel kişilikleri adına organ veya temsilcilik görevini yapan veya bu görevi üstlenen kişi olarak tanımlanmaktadır. Yönetmelik kapsamında yapılacak bildirim ve beyanların, piyasaya sürenler/ithalatçıların ilgili muhasebe sorumluları tarafından incelenip onaylanması ve Bakanlıkça gerekli görülmesi halinde de yeminli mali müşavirlere inceletilmesi ve doğrulanması esastır. Bu konuda uygulamanın nasıl olacağı ve onaylanma yükümlülüğü altına alınmış olan binlerce meslek mensubunun sorumlulukları konusunda henüz bir netlik yoktur.

ÖNERİ: GEKAP beyanının mevzuata uygun olarak yerine getirilmesinden piyasa süren/ithalatçı firma yetkililerinin sorumlu olduğunun net olarak belirtilmesi gerektiği, aksine bir düzenlemenin de zaten mümkün olmadığı değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan, GEKAP kapsamındaki ürünlerin muhasebe kayıtlarının ayrı olarak oluşturulması ve bu kayıtların yeminli mali müşavirlere doğrulanması uygulamasının SMMM'leri de kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Zira meslek mensuplarının esas işi ön denetim yapmaktır.

- **Maliyetlerde Artışa Neden Olacaktır**

İmal edip piyasaya sürenler satış miktarına göre GEKAP hesaplar ve öderken, ithal edenler satışı gerçekleşmeyen ürünler ve/veya ambalaj için de GEKAP hesaplayarak ödemek durumunda kalacaklar. Bu durum ithalatçıya ilave yük getirecektir. Söz konusu bu maliyet artışı özellikle ilaç ve tıbbi malzeme sektörü gibi doğrudan tüketiciyi ilgilendiren önemli sektörlerde de olacaktır.

ÖNERİ: İşletme maliyetlerindeki artışın tüketiciye yansıtılmayacak şekilde yeniden belirlenmesi uygun olacaktır.

DÜZENLEMELERDEKİ BELİRSİZLİKLER /TEKNİK SORUNLAR / SIKINTILAR

1. İhraç kayıtlı satışlarda GEKAP'ın nasıl uygulanacağına yönelik bir açıklık mevcut değildir.
2. Tebliğ/yönetmelik ve uygulama esaslarında ödenen GEKAP'ın Gelir ve Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak indirim konusu yapıp yapılmayacağı hakkında bir açıklık yoktur.
3. Vergi mükellefi olmayanların GEKAP sorumluluğu açık ve net değildir. Tebliğ ve uygulama esaslarında örnek yer almamaktadır. Vergi mükellefi olmayanların sorumluluklarını nasıl yerine getirecekleri belli değildir.
4. GEKAP'a tabi ürünlerin alıcı tarafından hammadde olarak kullanımında GEKAP ödemesi bulunmamaktadır. Alıcı hem hammadde hem de sarfiyat için kullanacaksa satış anında bunun miktarının nasıl tespit edileceği belirsizdir. Alış sırasında beyana göre (hammadde ve sarfiyat olarak kullanım) satış gerçekleşirse ve daha sonra bu beyandan farklı bir durum ortaya çıkarsa alıcının mı yoksa satıcının mı sorumlu olacağı belli değildir. Aynı durum orijinal yedek parça teslimleri için de geçerlidir.
5. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslarda "...herhangi bir sözleşmede aksi bir durum belirtilmediği sürece..." şeklinde bir ifade yer almaktadır. Bu ifadeye göre sözleşme ile GEKAP ödeme yükümlülüğünün devredilip devredilemeyeceği anlaşılamamaktadır.
6. İthal edilip (millileştirilen) ihraç edilen ürünlerde GEKAP uygulamasının ne şekilde yapılacağı belli değildir. Türkiye ihracatının ithalata dayalı olduğu düşünüldüğünde, bu kapsamda ithal edilen hammadde/yarı mamul gibi ara ürünlerde GEKAP'ın nasıl uygulanacağı belirsizdir.
7. Kırılan, bozulan, vb. nedenlerle zayı olan ürünler için herhangi bir izahat bulunmamaktadır.
8. Birçok kez kullanılabilen (palet vb.) malzemelerde GEKAP uygulamasının ne şekilde yapılacağı belli değildir. Özellikle piyasaya sürülüp geri alınan örneğin ahşap ya da plastik paletlerin GEKAP'ının olup olmayacağı belirsizdir.
9. GEKAP'a tabi bir ürünün, GEKAP'a tabi bir başka ürünün üretiminde kullanılıp kullanılmadığının ya da yedek parça olarak mı kullanıldığının tespiti her zaman mümkün değildir.
10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliğine göre bu kapsamdaki ürünleri üretenler, yıllara göre sattıkları ürünlerin hurdalarını bir şekilde toplayıp, imha merkezlerine teslim etmek zorundadırlar. Bunu yapabilmek için de ayrıca bir maliyete katlanmaktadırlar. Bir nevi sattıkları ürünlerin hurdalarını da zorunlu olarak toplamak zorundadırlar. Yeni durumda sattıkları ürünlere GEKAP ödeyeceklerdir. Dolayısıyla, iki

defa aynı işlem için maliyete katlanmış olacaklardır. Örneğin; eskisini getirene 200 TL indirim kampanyaları bu uygulamanın atık toplamak için sağladığı yöntemlerden biri olarak uygulanmaktadır.

11. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği'nin Ek-1/B listesindeki ürünlerin Geri Kazanım Katılım Payı Yönetmeliği ekinde olmaması konunun eksik anlaşılmasına neden olmaktadır.
12. Geri Kazanım Katılım Payına İlişkin Yönetmeliklerde tanımlar ve örnekler anlaşılır düzenlenmemiştir. Yeni ve anlaşılır açıklamalara ihtiyaç bulunmaktadır.
13. Kurumlar, ambalaj malzemelerin özellikle de yurt dışından ithal edilen ürünlerin ambalajları için ayrı bir stok takipleri olmadığı veya yapılamadığı için beyana tabi ambalajların tespitinde zorlanmaktadır.

SONUC

Yukarıda başlıklar ve maddeler halinde açıklandığı üzere sistem birçok sorunu bünyesinde barındırmaktadır. GEKAP'ın bu şekilde uygulanması mümkün değildir. Sistemin bu şekilde yürütülmesi konusunda ısrarcı olunması işletmeleri içinden çıkılmaz sıkıntılara sokacaktır.

Bu nedenle, öncelikle poşet dışındaki diğer ürünler için ÖTV mantığında olduğu gibi payın kaynakta alınması ve beyanı usulüne geçilmeli, buna ilişkin düzenlemeler yukarıdaki öneriler çerçevesinde yeniden şekillendirilmelidir.